

TUNTOSARVI

Nro 48 1987

31.12.1987

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
Ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 48/1987
13. vuosikerta

KUSTANTAJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

JULKAISIJA

Suomen Kuurosokeat ry.

PÄÄTOIMITTAJA

Heli Reinikainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Suomen Kuurosokeat ry.
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/213

SISÄLLYS

Hyvät lukijat.....	1
Ajankohtaista	2
Lukijan palsta	6
Terveisiä pikkujoulusta	9
Ulkomaiden lämpötilat	11
Uusi insuliini	12
Tiedätkö?	14
Henkilökohtaista	16
Nimipäiväonnittelu	16

Hyvät lukijat

Kädessäsi on historiallinen Tuntosarvi. Lehti ilmestyy viimeisen kerran nykyisessä muodossaan. Vuonna 1988 saat käteesi kaksi isompaa lehteä. Joka viikko posti tuo uutislehden. Joskus siinä on mukana kuurosokeiden omiakin kirjoituksia.

Lehti on kuurosokeille maksuton. Muut eivät voi sitä tilata.

Tuntosarvi-nimikilpailuun tuli 66 ehdotusta. Lopullinen valinta on vuonna 1988. Se ei ole helppo, niin hyviä olivat kaikki nimiehdotukset.

Lehti ilmestyy kerran kuukaudessa. Sekin on kuurosokeille maksuton. Muille vuosikerran hinta on 110 mk.

Oikein hyvää uutta vuotta teille kaikille!

Heli Reinikainen

AJANKOHTAISTA

Tasavallan presidentin ja valitsijamiesten vaalit 1988

Presidentti valitaan uudella tavalla. Voimme äänestää suoraan presidenttiehdokasta tai valitsijamiesehdokasta.

Valitsijamiehiä äänestetään valkoisella äänestyslipulla ja presidenttiä ruskealla lipulla.

Tulevan presidentin on saava yli puolet ruskeiden lippujen äänistä. Muuten 301 valitsijamiestä valitsee presidentin.

Tilanne selviää helmikuun 8. päivän aikoihin. Silloin valtioneuvosto ilmoittaa, että presidentin valinta on siirtynyt valitsijamiehille. He aloittavat työnsä Helsingissä maanantaina 15. helmikuuta klo 15. Vaali tapahtuu suljettuna lippuäänestyksenä. Valitsijamies voi äänestää muutakin kuin omaa presidenttiehdokastaan.

Presidenttiehdokkaat ja valitsijamiesehdokkaat

Valitsijamiesehdokkaita on yhteensä 1913. Tavallisesti ehdokas on kansanedustaja tai paikallispolitiikko. Lisäksi hänellä on paljon luottamustoimia. On ollut vaikea saada heitä. Äänestäjät ovat kiinnostuneita

vainpresidenttiehdokkaista ja suorasta kansanvaalista.

Viisi puoluetta on asettanut presidenttiehdokkaan.

1) **Presidentti Mauno Koiviston** on Sdp:n ja Smp:n ehdokas. Molemmat puolueet asettavat 306 ja Pro Koivisto -ryhmä antoi 76 valitsijamiesehdokasta.

Pro Koivisto on presidentti Koiviston porvarillinen kannattajaryhmä. Se on toinen yhteislista virallisissa vaalipapereissa. Listan jokaiselle ehdokkaalle hankittiin Koiviston kirjallinen suostumus. Sdp, Smp ja Pro Koivisto eivät ole vaaliliitossa keskenään.

2) **Pääministeri Harri Holkeri** on kokoomuksen ehdokas. Mukana on myös kristillisen liiton jäseniä ja sitoutumattomia porvarillisia ehdokkaita. Yhteensä valitsijamiesehdokkaita on 306.

3) **Keskustapuolueen puheenjohtaja Paavo Väyrynen** on keskustapuolueen ehdokas. Valitsijamiesehdokkaita löytyy myös kristillisen liiton, Rkp:n, Lkp:n ja eläkeläispuolueen joukoista. Mukana on yksi Smp:n jäsenkin ja joitakin vihreitä ja sitoutumattomia. Yhteensä valitsijamiesehdokkaita on 306.

4) **Maaherra Kalevi Kivistö** on «Liike 88»:n ehdokas. Se on valitsijayhdistys. Valitsijayhdistyksen saa perustaa, kun jäseniä on vähintään 20.000. Kivistön jokainen valitsijamiesehdokas tarvitsi 100 allekirjoitusta. Allekirjoittajan oli oltava äänestysikäinen. 306 ehdokasta vaativat yhteensä 45.000 nimikirjoitusta.

Ehdokkaat esiintyvät vaaleissa yhteislistana. Listasta löytyy kommunisteja, kansandemokraatteja, sosialisteja, joitakin taistolaisia ja sitoutumattomia sekä

vihreitä.

Kommunistinen puolue ja Skdl eivät muodollisesti ole mukana. Ne kuitenkin vastaavat Kivistön vaalityöstä.

5) **Jouko Kajanoja** on Demokraattisen vaihtoehdon presidenttiehdokas. Häntä tukee oma puolue «Deva». Devan listoilla on taistolaiskommunisteja, sosialistisen työväenpuolueen, vihreiden ja sitoutumattomien ehdokkaita.

Ahvenenmaan ainoa valitsijamiesehdokas on Gunnar Jansson. Jansson tukee presidentti Mauno Koivisoa.

Lähde: Helsingin Sanomat 12.12.87

Eduskunnan päätöksiä

Pellonraivausmaksulakia jatketaan vuodella. Raivausmaksu on 300 markkaa aarilta. Maatilahallitus voi myöntää vapautuksen maksusta.

Tasavallan presidentin palkkio nousee 300.000 markasta 450.000 markkaan vuodessa ja presidentin edustuskulut 360.000 markasta 600.000 markkaan vuodessa.

Presidentin eläke nousee 180.000 markasta 270.000 markkaan. Korotukset tulevat voimaan ensi maaliskuussa.

Tasavallan presidentin kanslian toimintaa säätelee uusi erillislaki. Presidentin kansliahenkilökunnalla ei

uuden lain mukaan ole lakko-oikeutta.

Eduskunnan virkamiesten asemasta säädetään uudella lailla. Sen mukaan eduskunnan virkamies voi valittaa oikeusturva-asioissa kansliatoimikuntaan. Eduskunnassa työskentelee noin 300 virkamiestä.

Vammaiset ja laitoshoidossa olevat ihmiset voivat äänestää kotonaan tai hoitopaikassa ensi loka-kuun kunnallisvaaleista lähtien. Äänestyksessä avustavat vaalitoimikuntien jäsenet, jotka keskusvaalilautakunta nimittää. Kotiäänestystä pääsee kokeilemaan noin 10.000 vammaista.

Vuodenvaihteessa voimaan tulevassa **vammais-palvelulaissa** mainitut vammaisten palvelu- ja tukitoimet tulevan saman tien **verovapaiksi**.

Verolaista poistetaan **verojohdajan** ja tämän sijaisen nimittämistä koskevat säädökset. Tähän asti verojohdajan nimittäminen on ollut verohallituksen tehtävä.

Lähde: Helsingin Sanomat 12.12.87

Lukijan palsta

Pikkujoulun jälkeen

Sanat: Ossi Rajala

Kirsti kahvikuppia kilisteli.
Kakun kanssa kuherteli.
Kynttilää katsellessaan
kupuansa kutitteli.

Hilkka hymyili hunajalle,
haukotteli herneille,
hummeria hyppysissään hussutteli,
hampaissaan haukea nolasi.

Martti muisteli matkojansa menneitä.
Maisteli mukistaan madeiraa
mutisten mukillensa:
mennään mekin, muija, Meksikoon.

Lasse leikki leluillansa
lauleskellen luomustaan
luvaten lämpömittarin liittoon lähettää
lämpöä lisäämään.

Pentti possu-parkaa pureskeli,
pussaamalla porkkanaa puraisi,
perunoita perään posautti,
pisteli pukin puurot perässä.

Joulumoistoja lapsuuden ajoilta

Siitä on kulunut jo yli 75 vuotta. Lähentelin 7 ikävuotani. Silloin oli musta joulu. Maassa harmaa kerros lunta. Järvi kuin peili, jota myöten oli tehtävä kirkkomatka jouluaamuna. Isä kävi aattona kylän sepän luona laitattamassa Maikille uudet rautaiset saappaat jalkoihin (= hevosenkengät). Maikki oli viisivuotias, viirä ja tuliluontoinen tamma.

Kävin veljeni kanssa hakemassa joulukuusen ja sitä koristellessa kulutimme aattoiltaa. Siskoni leikkeli tontun kuvia, kun veljen kanssa laitoimme värillisiä kierrekynntilöitä ja paperikoristeita oksille. Siinä puuhassa (= työssä) ilta kului nopeasti. Odotimme vain, milloin saamme luvan sytyttää kynttilät.

Ei silloin joulupukkia ainakaan meillä käynyt. Jos äiti ehti jollekin meistä lapaset tai sukat neulomaan, siihen sai tyytyä. Äiti oli leiponut apulaisen kanssa herkullisia jouluruokia. Olivatkin sellaisia herkkuja, joita ei saatu joka päivä nauttia kotioloissa.

Aikaisin jouluaamuna kirkkoon lähtijät kokoontuivat meidän rantaan. Mukana oli koko kylän asukkaat. Lähdimme ajamaan kirkkoon 25 hevosella. Kyllä siinä oli kellojen pauhua. Menomatalla eksyttiin suunnasta. Harhailimme jäällä niin, että kun ehdimme kirkkoon oli jumalanpalvelus juuri loppuvaiheessa. Ehdimme kuulla vain viimeisen virren säkeistön: «Nyt Jumalalle kunnia.» Vähän aikaa lämmittelimme kirkossa, ennenkuin lähdimme kotimatalle.

Jäälle päästyä alkoivat miehet kilpa-ajon. Kilpailtiin, kenen hevonen juoksee parhaiten. Isä teki suu-

ren virheen, kun nykäisi Maikin (= hevosemme) ohjaksista. Alkoi hurja meno. Isä ei pystynyt hillitsemään hevosta, joka meni kovaa vauhtia kaikista ohitse. Ei Mielosen Mattikaan pystynyt ohittamaan meitä.

Viimein päästiin kotirantaan. Isän oli ohjattava Maikki kohti tallin seinää. Tuli äkkipysäys, kun Maikki nousi kahdelle jalalle. Se pelästytti minua kovin. Isä kiiruhti (= meni nopeasti) suitsiin sitä rauhoittamaan. Vaahto virtasi pitkin Maikin reisiä. Se vapisi, kuin olisi kovasti palellut. «Mäne heti hakemaan voileipee», huusi isä. Juoksin täyttämään annettua käskyä. Maikki haukkasi (= söi) ahnaasti leivät isän kädestä.

Silloin ei menty joulupäivänä kylään, vaan joulupäivä pyhitettiin ja sitä kunnioitettiin huoneessa hyvien herkkujen parissa. Sitten tuli Tapaninpäivä. Heräsin, kun joku huusi: «Hyvvee tahvanoo». Joku mies seisoi uunin edessä ja huusi kanki kädessä: «Onkos tahvana talossa vai kuavetaanko uuni».

Kyllä tuli hätä meille veljeni kanssa. Ja itkuhan siinä tuli. Isä tuli apuun ja sanoi: «Eihän meiltä uuni jouva kuatoo, talvihaa nyt on. Ja kyllä meillä tahvanookii on».

Isä meni hakemaan pirtukanisteria. Tunsin miehen, kun hän kääntyi meihin päin. Mielosen Mattihan se oli kanki kädessä.

Isä ojensi litran kanisterin Matille ja sanoi: «Ota tuosta». Nyt putosi Matin kanki. «Ahaa, tämä onkii ihhtiinsä ja ko mie luulin pontikaks ko ol pitkä kannu. Kyllä nyt kurkku palo ja män sitä viärääkii torvee. Ihtiisä se ol.»

Matti otti pienen kanisterin taskustaan. «Laitetaan nyt tästä ja kyllä minun täytyy tunnustoo jot kyl siul pittäään hevone on. Ol se hurjaa männöö, harjakii hulmus ko Pyhäjärven selkä kovas myrskys. Ei miu orriilla piäse nii kovvaa katteeks käy.»

Niin meni tämä joulu muistojen albumiin. Ihanat muistot ovat jäljellä. Mahtaakohan nykyajan lapsilla olla niin ihanat tunteet, kuin meillä vaatimattomissa oloissa. Ei varmaankaan suuret lahjakääröt tuo sitä iloa ja onnen tuntoa, jota sen ajan lapset tunsivat.

Tämän joulun vietin Kaunialassa ja haikealla mielellä muistelen menneitä, ihania joulun riemuja. Täällä on aikaa uneksia, olen yksin, ei ystäviä, ei kotia. Olen kuin juurilta revitty, hyljätty, juureton puu.

Jussi Valtonen

Terveisiä pikkujoulusta

Joulu on ilon, rauhan, rakkauden, ystävyiden ja valon juhla», sanoi puheenjohtajamme Pirkko Virtanen Heinolassa.

Hän oli oikeassa. Kuurosokeiden pikkujoulu Hotelli Kumpelissa jätti kauniit, valoisat ja lämpimät muistot jokaisen sydämeen.

Tavallisesti hotellin ravintolassa on 300 vieraspaikkaa. Ny määrä nousi 400:ään. Jouduimme olemaan

ahtaasti ja hyvin lähekkäin. — «Mutta sehän sen mukavaa olikin», huikkasi (= sanoi) Kalle tyytyväisenä.

Iloa riitti aamutunneille asti. Miettisen Päivin kaunis laulu toi hyvää mieltä lisää. Laulu kutsui tanssiin koko illan. Päivi on töissä Tampereen palvelutalossa. Olimme Päivistä oikein ylpeitä.

Kumpelin valot paloivat monta tuntia. Joidenkin lamput vaalenivat vasta aamiaispöydässä, käsilaukun syvyyksissä. Valo lähti sinisistä, vihreistä ja punaisista pilleistä. Hotelli jakoi niitä asiakkailleen. Saitko Sinä?

Älä välitä, vaikka et saanutkaan. Olihan siellä mukava joulupukki. Joulun kiireet eivät olleet väsyttäneet pukkia. Hän loisti iloisena ja punaisena. Ääni oli kuin Rajalan Ossilla, mutta kasvoja oli vaikea erottaa parran joukosta. — Jos vaikka olisi ollut Ossin näkönenkin!

Pukki tuli luoksemme Korvatunturilta. Muori oli jäänyt kotiin, koska hän oli edellisenä iltana lypsänyt porosta maitoa. Oli jäänyt sitä ryypäämään ja tullut ihan hiprakkaan.

— No, mitenäs se pukki tuli tänne, kyseli Paatelaisen Heikki.

— Lentokoneellahan minä.

— Mutta eihän Heinolassa ole lentokenttää!

— ? Ei olekaan. Minulla on ihan oma kone. Ensin se sujahtaa ylös — noin — ja putoaa sitten alas — noin.

— Onko pukilla lahjoja?

— Kas, eipäs olekaan! Mutta tulinhän ainakin ter-

vehtimään teitä, tuumasi pukki.

Mutta olivathan ne lahjatkin siellä pukin selän takana.

Terveiset kaikille lukijoille Heinolan Kumpelista. Ensi vuonna tavataan.

Ulkomaiden lämpötilat 15.12.87

Amsterdam	−2	Madrid	+13
Ateena	+17	Malaga	+18
Bangkok	+27	Miami	—
Beirut	—	Montreal	+3
Belgrad	+0	Moskova	−12
Berliini	−3	New York	+4
Budapest	−1	Nizza	+15
Buenos Aires	+25	Olso	−2
Dublin	+6	Palermo	+17
Frankfurt am Main	+0	Palma de Mallorca	+18
Geneve	+6	Pariisi	+5
Istanbul	+14	Peking	+0
Kööpenhamina	+2	Praha	−5
Las Palmas	+22	Reykjavik	+5
Leningrad	−9	Rhodos	+18
Lissabon	+17	Rooma	+15
Lontoo	+2	Singapore	+26
Los Angeles	+7	Sotshi	+10

Sydney	+22
Tallinna	-4
Tel Aviv	+20
Tokio	+8
Tukholma	-1
Tunis	+18
Vancouver	+1
Varna	+8
Varsova	-5
Venetsia	+6
Wien	-3
Zürich	+2

Lähde: Helsingin Sanomat 16.12.87

Uusi insuliini

Ensi vuonna Suomi siirtyy käyttämään 100 yksikön insuliinia. Se korvaa nykyisen 40 yksikön insuliinin. Muutos koskee kaikkia insuliinia saavia diabeetikoita. Heitä on Suomessa noin 30.000.

Uudistus ei vaikuta diabeteksen hoitoon. Uuden insuliinin teho on sama kuin vanhan, vain ruiskutettavan nesteen määrä pienenee.

Insuliinia on annosteltava hyvin tarkasti. Uuden liuoksen insuliinipitoisuus on 2,5 kertaa suurempi kuin vanhan.

Ehdottomasti uudet ruiskut

Uuteen insuliiniin siirtyminen vaatii uudet ruiskut. Vanhat ruiskut ja vanha insuliini on palautettava terveyskeskuksiin. Uudet reseptit ja ruiskut saa tavallisen hoitokäynnin yhteydessä.

Uuteen insuliiniin siirrytään 1.1.-30.6.88

Saadaksesi uuden insuliinin toimi näin:

1) **Käy lääkärissä.** Varaa aika diabetesta hoitavalle lääkärille. Lääkäri kirjoittaa reseptin 100 yksikön insuliinille. Hän antaa myös tarvittavat lisäohjeet.

2) **Hae uudet ruiskut.** Ota insuliiniresepti mukaasi ja mene terveyskeskuksen hoitotarvikejakeluun. Saat sieltä 100 yksikön insuliiniruiskuja. Palauta samalla vanhat ruiskut ja insuliini.

3) **Hae insuliini apteekista.** Ota apteekkiin mukaan muutamia uusia ruiskuja. Siten apteekkisi varmistaa, että ruiskusi sopivat uuden 100 yksikön insuliinin annosteluun.

Varmista, ettei yhtään vanhaa ruiskua jää kotiisi. Vanhan ruiskun käyttö on vaarallista uuden insuliinin annosteluun.

Sairaaloihin ja terveyskeskuksiin on nimetty diabetes-vastuuhenkilöt. He huolehtivat muutoksen turvallisuudesta ja joustavuudesta.

Tammi-kesäkuun aikana on uusien insuliinien ja ruiskujen pakkauksissa oranssin väriset «insulin-100» -tunnukset. Lääkepakkauksessa on merkintä «100 I.U/ml» tai «100 KY/IE/ml».

Lisäteitoja saat lääkäriltäsi, diabeteshoitajalta, ter-

veyskeskuksesta ja apteekista.

Muissa pohjoismaissa on jo siirrytty sadan yksikön insuliiniin.

Lähde: Airut 26/87 ja Helsingin Sanomat 16.12.87

Tiedätkö?

Kaikki kysymykset olen poiminut Tuntosarvi-lehdistä. Vastaamalla voi mitata kuinka hyvin lehteä olet lue-
nut.

1. Kenestä on kysymys? Hän syntyi 3.9.1900 ja kuoli 31.8.1986.

2. Sokeain Ystävät ry. täytti tänä vuonna pyöreitä vuosia. Paljonko?

3. Suomen alle 20-vuotiaiden jääkiekkjoukkue menestyi hyvin MM-kisoissa. Kuinka hyvin?

4. Miksi Pertti Salolaista sanottiin äänikuninkaaksi?

5. Kuka on Bengt Lindqvist? Mikä mies hän on?

6. Valtion rautatietkin juhli tänä vuonna, mutta mitä?

7. Kuka taiteilija teki Inger Lindgrenin reliefin, joka on Tampereen palvelutalossa?

8. Mikä on päivämäärä, jolloin Suomen Kuuruso-
keat ry. perustettiin?

9. Kuka on Näkövammaisten Keskusliiton puheen-
johtaja, toimitusjohtaja, pääsihteeri.

10. Etelä-Euroopassa on pieni valtio, jota sanotaan
kirkkovaltioksi. Mikä se on ja kuka on sen päämies.

Toivottavasti kysymykset antavat vähän ajanvietettä joulun ja/tai uuden vuoden pyhiksi, jos ne muuten tuntuvat pitkiltä. Vanhoista Tuntosarvista löydät vastaukset, jos niitä on tallessa.

Vastaukset:

1. Presidentti Urho Kekkonen.

2. Sokeain ystävät ry. perustettiin vuonna 1887 ja täytti siis sata vuotta.

3. Nuorten jääkiekkjoukkue sai kultaa.

4. Pertti Salolainen sai eniten ääniä eduskuntavaaleissa. Yli 18.000 ääntä.

5. Bengt Lidqvist on Ruotsin sosiaalimisteri. Hän on sokea ja oli aikaisemmin Ruotsin sokeain yhdistyksen puheenjohtaja.

6. 125 vuotta sitten kulki ensimmäinen juna Suomessa Helsingistä Hämeenlinnaan ja sitä juhlittiin.

7. Ingerin muotokuvan teki Väinö Komu.

8. Suomen Kuuruso-
keat ry:n perustava kokous pidettiin 16.12.1971.

9. Näkövammaisten Keskusliiton johtomiehiä ovat: Puh.joht. Arvo Rintaluoma, Toimitusjohtaja Pentti appalainen, Pääsihteeri Arvo Karvinen.

10. Valtio on Vatikaani ja sen päämies on Paavi. Tuntosarvesta kerännyt L.H.

Henkilökohtaista

70 vuotta

Senni Kantelinen täytti 70 vuotta 13.12.1987

Lämpöiset onnentoivotukset Sennille. Paljon myös vi-
reitä vuosia, joita on hyvä elää ja hyvä yhdessä ja-
kaa.

Nimipäiväonnittelut

Kukkien tuoksu ja kynttilöiden lämpö ympäröivät vuo-
den viimeistä viikkoa.

Silloin viettävät nimipäiväänsä: Piia, Rauha, Taavi,
Daavid, Sylvester, Silvo, Aapeli, Elmo ja Elmer.

Oikein hyvää nimipäivää kaikille ja miellyttävää al-
kavaa vuotta 1988.